

informato[®]

www.novi-informator.net

ZAGREB, 28. 11. 2016.

instruktivno-informativni list za ekonomska i pravna pitanja

BROJ 6446

mr. sc. ANTUN ŠAGOVAC

mr. sc. ANTUN ŠAGOVAC, odvjetnik iz Velike Gorice

Urušavanje pravne zaštite u parničnom postupku

1. Uvod

Rasprava povodom Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz svibnja 2016. (u nastavku teksta: Nacr ZPP-a 2016.), zahtijeva ocjenu aktualnog stanja i predloženih izmjena u ostvarivanju zaštite subjektivnih građanskih prava.

Stručna javnost već godinama upozorava na krizu pravnog sustava. Akademija pravnih znanosti Hrvatske upozorila je na očigledne redukcije pravne sigurnosti i teškoće u ostvarivanju vladavine prava.¹

Među odvjetnicima prevladava mišljenje o redukciji pravne sigurnosti u ostvarivanju pravne zaštite u parničnom postupku.

Pravna nesigurnost manifestira se u nemogućnosti predviđanja primjene prava u pojedinim konkretnim slučajevima. U presudama Europskog suda za ljudska prava naglašava se da je temelj vladavine prava načelo pravne sigurno-

sti, koje je implicitno sadržano u Konvenciji o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda.²

Nizom novela Zakona o parničnom postupku³ opravdano su redizajnirani mnogi procesni instituti i kreiran velik broj novih pravila, ali je nizom zakonskih intervencija, u cilju ubrzanja postupka, urušena pravna sigurnost i kvaliteta pravne zaštite.

Preuzeti jugoslavenski Zakon o parničnom postupku nije bio oslobođen shvaćanja o javnopravnoj prirodi postupka i određenoj državnoj kontroli zaštite subjektivnih građanskih prava, pa je postupno novelama oslobođen ideološko-političko sadržaja.

Istovremeno bilo je potrebno u Zakon implementirati međunarodne standarde zaštite subjektivnih građanskih prava i sudske nezavisnosti, ali su određena normativna rješenja, radi ubrzanja postupka, urušila kvalitetu zaštite subjektivnih građanskih prava.

Parnični postupak mora imati normativnu podlogu s procesnim odredbama koje jamče kvalitetan i siguran put ostvarivanja pravne zaštite.

Bitno je da procesni propisi jamče pravnu sigurnost i ne ostavljaju prostora mogućim zlorabama, a to su slučajevi kad se ograničavaju prava na kontradiktorni postupak, traženje istine u postupku i izjavljivanje djelotvornih, učinkovitih pravnih lijekova protiv donesenih odluka, jer to otvara prostor arbitramom donošenju odluka.

2. Osnovni razlozi urušavanja pravne zaštite

Parnični postupak patio je od sporosti i velikih zaostataka neriješenih predmeta. Spora pravda često postaje nepravda, pa je zakonodavna intervencija, u cilju ubrzanja postupka i smanjivanja broja neriješenih predmeta, bila nužna. No, pri tome je prenatržen utjecaj procesnih pravila, a zanemaren utjecaj materijalnog prava, uloge i odgovornosti suca i mnogobrojni drugi uzroci neučinkovitosti postupka.

Stoga je pitanje je li učinjenim zakonodavnim intervencijama u parničnu proceduru izabran pravi put.

Nastavak na 2. stranici

Ovim člankom autor se uključio u raspravu o Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz svibnja 2016. Ocjenjuje da su brojnim novelama Zakona o parničnom postupku (Nar. nov., br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11 - proć. tekst, 25/13, 28/13 i 89/14), u cilju ubrzanja postupka, urušena pravna sigurnost i kvaliteta pravne zaštite. Drži da je u Nacrtu prijedloga izostalo sustavno i kvalitetno uređenje pravne zaštite te da narušena pravna sigurnost u parničnom postupku zahtijeva uspostavu optimalne ravnoteže između pravnog standarda, suđenja u razumnom roku i pravilnog utvrđivanja relevantnog činjeničnog stanja.

¹ Izjava o stanju pravnog sustava Republike Hrvatske nakon ulaska u članstvo Europske Unije Akademije pravnih znanosti Hrvatske, 11. lipnja 2014., <https://www.pravo.unizg.hr/apzh/piropcenja?@=6qwq>.

² Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Nar. nov. - MU, br. 18/97, 6/99 - proć. tekst, 8/99 - ispr., 14/02 i 1/06).

³ Zakon o parničnom postupku (Nar. nov., br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11 - proć. tekst, 25/13, 28/13 i 89/14).

na stranicama

3. TRADITIO IURIDICA, br. 420, prof. dr. sc. Marko Petrak	13. LOKALNA SAMOUPRAVA: Još o uslugama parkiranja vozila dr. sc. Desa Sarvan
6. DOGAĐAJI: Prikaz savjetovanja »Nove Posebne uzance u gradnji«	15. POREZI: Utvrđivanje godišnjeg poreza na dohodak od nesamostalnog rada Desanka Đikandić, dipl. oec.
4. SUDSKA PRAKSA	17. RADNO PRAVO: Pravilo o teretu dokazivanja u postupcima zaštite dostojanstva radnika mr. sc. Bruno Moslavac
6. OVRŠNO PRAVO: Legitimacija ovršenika odnosno ovrhovoditelja potrebe provedbe ovrhe, T. N.	18. VI PIMATE - MI ODGOVARAMO
8. NOVI PROPISI	
9. MALE STRANICE INFORMATORA – UPRAVNO PRAVO: Odgovori na pitanja sa savjetovanja »Aktualna pitanja radnog i službeničkog prava« održanog 11. listopada 2016. u Zagrebu Sanda Pipunić, dipl. iur.	

novi i informato[®]

 Nakladnički savjet Novog informatora predsjednik: *Mladen Žuvela*, dipl. iur.

 članovi: prof. dr. sc. *Mate Babić* • akademik *Jakša Barbić* • dr. sc. *Ivo Grbin* • *Damir Kontrec*, dipl. iur. • mr. sc. *Hrvoje Momčinović*

Urušavanje pravne zaštite u parničnom postupku

Nastavak sa 1. stranice

a) Cilj parničnog postupka

Cilj parničnog postupka je zaštita povrijeđenih ili ugroženih subjektivnih građanskih prava.

U ostvarenju navedenog cilja zadaća suda je riješiti spor između stranaka o osnovnosti podnesenog zahtjeva pravilnom primjenom prava na pravilno utvrđeno činjenično stanje.

Zaštita povrijeđenih i ugroženih građanskih prava u funkciji je ostvarenja pravnog poretka, iako je, u pravilu, parnica stvar stranaka i njihovih dispozicija.

Pravna zaštita mora istovremeno biti istinita, zakonita i ekonomična. Nadalje, potrebna je koegzistencija između oprečnih ciljeva pravne zaštite, a to je istinitost činjeničnih utvrđenja i koncentracije postupka.

Ostvarenju cilja treba prilagoditi proceduru i organizaciju sudova. Sve to zakonodavac može urediti različitim procesnim oblicima, prema nižim ili višim standardima očekivane kvalitete pravne zaštite. Mogu to biti procesni oblici koji jamče istinitost činjeničnih utvrđenja ili oni koji jamče brzo okončanje postupka.

Međutim, inzistiranje samo na ekonomičnosti i brzini postupanja, kao osnovnom cilju postupka, urušava pravnu sigurnost, koliko god se tvrdi da je u funkciji pravne sigurnosti.

Novela ZPP-a 2013.⁴ dualističkim uređenjem prvostupanskog postupka, propisivanjem prekluzija, ograničila je pravo na kontradiktorno raspravljanje i utvrđenje istinitosti spornih činjeničnih tvrdnji. Proširenjem reformacijskih ovlasti drugostupanskih sudova i na meritorno odlučivanje, u pravilu, bez kontradiktornog raspravljanja i djelotvornog pravnog lijeka protiv njihovih odluka, **dominantni cilj parničnog postupka pretvoren je u što ranije njegovo okončanje.** Dajući prednost brzini i koncentraciji postupka imamo i dobivamo odmak od kontradiktornog postupka i istinitog utvrđenja relevantnog činjeničnog stanja, a u korist interesa države za što manjim obvezama i troškovima vezanim uz rad pravosuđa.

U pitanju je čisti **pragmatizam**, jer je postupak prilagođen državnom interesu.

b) Ograničenja u traženju istine i prava na kontradiktorni postupak

Opravdano napuštanje načela materijalne istine nije značilo da je u postupku smanjen standard dokaza i dužnost istinitog utvrđenja spornih tvrdnji o činjenicama, već da je inicijativa za iznošenje činjenica i predlaganje dokaza (o ne) postojanju činjenica koje su predmet

dokazivanja u postupku, moraju i dalje biti na siguran način utvrđene, a stranka koja nosi objektivni teret dokazivanja snosi štetne posljedice, ako sud nije na siguran način utvrdio postojanje odlučne činjenice (čl. 221.a ZPP-a).

Novelom ZPP-a iz 2013. nastojalo se ubrzati postupak podjelom prvostupanskog postupka na prethodni postupak i glavnu raspravu. Činjenice se moraju iznijeti i dokazi predložiti, u pravilu, do zaključenja prethodnog postupka (čl. 299. st. 1. i 2. ZPP-a).

Dualističko uređenje prvostupanskog postupka s prekluzijama ograničilo je traženje istine u postupku i mogućnost kontradiktornog raspravljanja.

Nemamo više ni stranačku, već samo procesnu istinu, čije utvrđenje ovisi o onome tko je utvrđuje (a to može biti i sudski savjetnik). U pitanju je odstupanje od procesnih vrijednosti, istine i kontradiktornog raspravljanja, koje su se dugo smatrale nepovredivim.

Relativizacija istine u parničnom postupku radi **državnog pragmatizma** znači rugati se pravnoj profesiji i pravnoj državi.

Usprkos zakonskim ograničenjima utvrđivanja istine, po prirodi, stvari sud ne smije prestati težiti i stremiti utvrđenju istine. U protivnom imamo trijumf pragmatizma, osobni i moralni bankrot suca, jer bez istine nema pravde.

Relativistička ravnodušnost prema urušavanju kvalitete pravne zaštite u parničnom postupku vodi marginalizaciji pravde i time uvodi cijelu pravničku profesiju u duhovnu pustinjicu, u kojoj se u ime »pragmatizma - državnog razloga« pokušava nadvladati vrijednosni vakuum.

Odstupanje od načela traženja istine i saslušanja stranaka slabi povjerenje građana u pravosuđe, jer nema pravilne primjene mjerodavnog prava bez pravilno utvrđenog činjeničnog stanja.

c) Uređenje prvostupanskog postupka

Do Novele ZPP-a 2013. vrijedilo je načelo jedinstva glavne rasprave od otvaranja do zaključenja. Do njezina zaključenja stranke su mogle iznositi činjenice i predlagati dokaze, ali je sud povodom nepravovremeno iznesenih činjenica i dokaznih prijedloga mogao naložiti stranci da zbog toga nadoknadi trošak koji je time prouzročio.

Navedenom Novelom prvostupanski postupak podijeljen je na prethodni postupak i glavnu raspravu. Prekluzija iznošenja novota sa zaključenjem prethodnog postupka nije bila najsretnije rješenje. Određivanjem procesnih prekluzija bitno je narušena kvaliteta pružanja pravne zaštite i za složene sporove stvorena neprimjerena pravna nesigur-

nost zbog nemogućnosti planiranja svih procesnih aktivnosti u trenutku zaključnja prethodnog postupka.⁵

Narušena su načela neposrednosti, kontradiktornosti i utvrđenja istine.

Glavna rasprava samo u funkciji izvođenja dokaza svodi se na monolog jedne i druge stranke, a što je protivno duhu rasprave, koju obilježava dinamično konfrontiranje oprečnih teza u cilju rješenja spora. Raspravljanje se ne može reducirati samo na procesnu građu iznesenu do zaključenja prethodnog postupka.

Procesne prekluzije u velikoj su mjeri i izraz nepovjerenja zakonodavca u sud.

Procesna forma dualističkog uređenja prvostupanskog postupka, u cilju što bržeg okončanja, potvrđuje nebrigu zakonodavca za pravilnost utvrđenja činjeničnog stanja. To ima za posljedicu ne samo da često procesna istina ne odgovara stvarnosti, nego i javnost ima spoznaju da je presuda nepravilna i nezakonita.

Ne dovodimo u pitanje ekonomičnost i učinkovitost postupka. Afirmacija pripremnog ročišta u pripremi glavne rasprave nije upitna, kao što ne smije biti upitna niti potreba kontradiktornog raspravljanja na glavnoj raspravi, radi pravilnog utvrđenja relevantnog činjeničnog stanja.

Procesne sankcije zbog skrivljenog zakašnjelog iznošenja novota bile su i bile bi racionalnije rješenje od pravne nesigurnosti zbog procesnih prekluzija.

Prekluzija **preinake tužbe** nakon zaključenja prethodnog postupka (čl. 190. st. 1. ZPP-a), koja je često nužna radi usklađenja tužbenog zahtjeva s rezultatima dokaznog postupka, stvara nepremostive teškoće, pa ni to ograničenje ne zadovoljava jamstva na pravično suđenje iz članka 6. st. 1. Europske konvencije.

Zabrana dvostrukog ukidanja (čl. 366.a ZPP-a), u slučaju nastavka postupka nakon ukidanja odluke, čini prvostupanski sud ravnodušnim i nezainteresiranim za kvalitetu postupka i odluke.

Kvaliteta sudske odluke je sastavnica kvalitete pravne zaštite i važan aspekt prava na pravično suđenje.

Dakle, nema uvjerljivog opravdanja za radikalno napuštanje austrijskog uzora u uređenju parnične procedure utemeljene na načelima neposrednosti, usmenosti, javnosti i slobodne ocjene dokaza, a u cilju jeftinog i brzog donošenja odluka na osnovi sigurno utvrđenog činjeničnog stanja.

d) Uređenje drugostupanskog postupka

Proširene reformacijske ovlasti drugostupanski sud koristi u praksi na način da odluke donosi u vijeću na osnovi stanja spisa, bez nazočnosti stranaka i javnosti. Drugostupanske rasprave se ne provode.

Postoji normativni nesklad između zakonom uređenog postupka i njegove praktične primjene. Takav način odlučivanja u drugostupanskom postupku, u slučaju drukčijih činjeničnih utvrđenja, makar to bilo prema stanju spisa, ne zadovoljava jamstva iz članka 6. st. 1. Europske konvencije, u odnosu na pravo na kontradiktorni postupak. Narušena je pravna sigurnost, jer protiv tako donese-

nih odluka stranke nemaju prava žalbe, već samo ograničenu mogućnost pobijanja prema uređenju redovne revizije.⁶

Evidentan je pad kvalitete sudovanja u drugostupanskom postupku zbog širokih arbitarnih ovlasti odlučivanja prema stanju spisa bez sudjelovanja stranaka.

Ako se presudom žalba odbija, u obrazloženju presude drugostupanski sud, u pravilu, ne obrazlaže presudu i ne ocjenjuje žalbene razloge, već samo navodi da prihvaća činjenično stanje utvrđeno prvostupanskom presudom, kao i primjenu materijalnog prava (čl. 375. st. 5. ZPP-a). Ta procesna odredba u kontradikciji je s jamstvom na pravično suđenje i djelotvoran pravni lijek glede jasnog i određenog obrazloženja sudske odluke, u okviru žalbenih razloga, prema činjeničnim i pravnim aspektima konkretnog spora.

Svaki županijski sud u žalbenom postupku može odlučivati protiv odluka svih općinskih sudova.⁷ Udaljenost mjesta prebivališta stranke od sjedišta suda, koji odlučuje povodom žalbe, može biti objektivna prepreka ostvarivanju prava na nazočnost sjednicama vijeća i možebitnoj drugostupanskoj raspravi. Upitno je zadovoljava li navedena zakonska odredba u svojoj primjeni pretpostavke na pravično suđenje iz članka 6. st. 1. Europske konvencije.

3. Nacr Novele ZPP-a 2016.

Nacr Novele ZPP-a 2016. produbljuje pravnu nesigurnost glede zaštite subjektivnih građanskih prava, predlaganjem novih prekluzija, skraćivanjem rokova i ukidanjem tzv. redovne revizije.

Revizija nije ustavna kategorija, ali ako bi se prihvatilo koncept mogućnosti izjavljivanja revizije tek po odobrenju Vrhovnog suda Republike Hrvatske, to bi zahtijevalo i bitno poboljšanje pretpostavki za ostvarivanje pravne zaštite u okviru parničnog postupka do pravomoćne sudske odluke.

Predma ciljevi za Nacr novele ZPP-a 2016. nisu jasno određeni, može se iz predložene teksta zaključiti da je cilj skraćivanje sudske procedure i smanjenje broja neriješenih predmeta, te rasterećenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

Nacr redefinira velik broj instituta i uvodi nova rješenja, a da prethodno nije provedena analiza učinka novih rješenja na pravnu sigurnost subjekata postupka.⁸

Nacr daje široke arbitrarne ovlasti Vrhovnom sudu RH prilikom odlučivanja o dopuštenosti revizije, poglavito imajući na umu poveznice prema sudskoj praksi, koja i nije u širem smislu dostupna.

Ograničenje revizije samo na tzv. izvanrednu reviziju, i to po prethodnom dopuštenju, u biti, ograničava konkretnu

⁴ Vidi opširnije Šagovac, A., *Drugostupanski sud u funkciji prvostupanskog suda u parničnom postupku*, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Organizator, 2016., str. 665-673.

⁵ Članak 4. st. 4. Zakona o područjima i sjedištima sudova (Nar. nov., br. 128/14).

⁶ Nije postupljeno sukladno Zakonu o procjeni učinaka propisa (Nar. nov., br. 90/11).

⁴ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (Nar. nov., br. 25/13).

⁵ Šagovac, A., *Prekluzija sa zaključenjem prethodnog parničnog postupka*, Informativ, br. 6388 od 19. listopada 2015.

TRADITIO IURIDICA (420)

prof. dr. sc. MARKO PETRAK

zaštitu subjektivnih građanskih prava i dovodi u pitanje osiguranje pretpostavki za pravno suđenje. Planirani iznimno mali broj revizijskih odluka svest će taj pravni lijek na iznimku, radi samo selektivnog osiguranja jedinstvene primjene prava.

Izvanredne se revizije u 95 % slučajeva odbacuju, pa i u konkretnim situacijama kada su razlozi za reviziju opravdani. Sud otklanjanja odlučivanja, s obrazloženjem da naznačeno pravno pitanje nije *važno* za jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni (čl. 382. st. 2. i 3. ZPP-a). Ta *važnost*, dakle, nema dominantno konkretnu ocjenu, već apstraktnu, tako da konkretno pojedinačno pravno ne uživa zaštitu samu za sebe, već samo u kontekstu, ako bi to bilo generalno *važno* za zaštitu prava drugih.

Nesumnjivo je da bi Nacrt ZPP-a 2016. trebalo povući, jer je ponovno izostalo suštavno, kvalitetno uređenje pravne zaštite. Potrebno je stručno, pravno-politički pripremiti nacrt novog Zakona o parničnom postupku i urediti pravnu zaštitu na najvišoj razini pravne sigurnosti glede učinkovitosti, kvalitete postupka i odlučivanja.

4. Alternativno rješavanje sporova

Promicanje alternativnih metoda, izvansudske, pravne zaštite kao učinkovitijeg puta do pravne zaštite od parničnog postupka, zbog dugogodišnje krize državnog pravosuđa, stvara sumnju u svjesno zapostavljanje parnične procedure kao redovitog puta ostvarivanja pravne zaštite.

Pobornici alternativnih načina rješavanja sporova pokušavaju uveličati krizu pravosuđa, kao nerješiv problem učinkovite pravne zaštite kako bi aktivirali »pravo bez prava« kao put rješavanja sporova putem različitih putova mirenja.

O različitim mirnim putovima rješavanja sporova mislimo sve najbolje, ali njihovo promicanje ne smije biti utemeljeno na neučinkovitosti državnog pravosuđa i normativnim nedostatcima zakonskog uređenja i primjene parničnog postupka.

Sudovi nisu jedino mjesto za rješavanje sporova: Alternativno rješavanje sporova i arbitražu valja koristiti u svim situacijama kad to stranke prihvaćaju i kad je spor takve prirode da treba iskoristiti njihove potencijale.

Međutim, parnični postupak mora biti najkvalitetniji put ostvarivanja pravne zaštite i ne smije pasti na *nužno zlo*. Paradoksalno je afirmirati alternativno rješavanje sporova na nedostatcima zaštite u sudskim postupcima.

Dakle, nesporno je da oba sustava i njihovo paralelno egzistiranje imaju opravdanje, te se trebaju dopunjavati, a to je i promicanje kulture rješavanja sporova, ali i poticaj reformi sudskih postupaka da budu brzi, jeftini, učinkoviti i kvalitetni.

5. Odstupanje od temeljnih procesnih vrijednosti parničnog postupka

Novela preuzetog jugoslavenskog Zakona o parničnom postupku prekomjer-

no su ograničile tradicionalna procesna prava stranaka, kvalitetu pravne zaštite, radi što bržeg okončanja postupka.

Dualistička koncepcija prvostupanjskog postupka, s dva različita poluvremena iste utakmice, dovodi stranke u različite procesne probleme, pa nisu izuzetak procesne situacije kad moraju povlačiti tužbe i podnositi nove tužbe.

Bitno je narušeno načelo pravne sigurnosti zbog navedenih prekluzija.

Razgradnja tradicionalnih procesnih vrijednosti nije samo hrvatski fenomen, već se »duh relativizma« izborio za svoju poziciju u sudskim postupcima, pa sva ta dvojbeno ograničenja procesnih prava treba sagledavati u širim okvirima. U pitanju je globalan trend, s kojim se treba značajki nositi i odrediti granice njegova utjecaja na sudske postupke. Država je, u pravilu, neutralna prema stranačkim dispozicijama, ali ne prema procesnim vrijednostima koje svi dijele.

Glavna posljedica urušavanja procesnih vrijednosti je skepticizam u odnosu na istinita činjenična utvrđenja koja su žrtvovana s prekluzijama i drugim ograničenjima procesnih prava, koja imaju samo za cilj, iz **pragmatičnih razloga**, ubrzanje postupka uz odstupanja od načela postupka koja jamče pravilnost i zakonitost sudskih odluka. To omogućuje svaštarenje u postupku, a što se manifestira u nejedinstvenoj sudskoj praksi županijskih sudova, čija se područja pretvaraju u svojevrsne »feude«.

Nije u pitanju »prevrednovanje vrijednosti«, jer su tradicionalne procesne vrijednosti narušene, a nove nisu utemeljene. U takvoj situaciji sve postaje legitimno, kad se tradicionalni kriteriji i procesne vrijednosti (kontradiktornost i traženje istine i pravo žalbe) dovedu u pitanje. Tada se i navedena dvojbeno ograničenja procesnih prava mogu nametnuti od strane zakonodavca, i u praktičnoj provedbi političkih i pravnih elita, kao procesni oblici koji, kao tobože, pospješuju postupak, jer prividno omogućuju najbrži i najekonomičniji put za okončanje postupka.

Pojedinim sudskim odlukama stvara se iluzija uspješnog okončanja postupka, kojima stranka ne samo da nije ostvarila pravnu zaštitu, već mora trpjeti različite negativne posljedice. Umjesto ostvarenja pravne zaštite ostaje trajno nezadovoljstvo i razočaranje sudskim postupkom i njegovim rezultatom, a da s formalnog aspekta sve izgleda da se odvijalo na zakonit i pravičan način.

Umjesto iluzija o ostvarenju pravne zaštite, potreban nam je novi legitimizirani Zakon o parničnom postupku, koji će biti siguran uređeni sustav zaštite subjektivnih građanskih prava.

6. Umjesto zaključka

Narušena pravna sigurnost u parničnom postupku zahtijeva uspostavljanje optimalno ravnoteže između pravog standarda suđenja u razumnom roku i pravilnog utvrđivanja relevantnog činjeničnog stanja.

QUI MANDAT IPSE FECISSE VIDETUR, lat. **tko nalaže, smatra se da je sam učinio**; u rimskoj pravnoj tradiciji, izreka koja sadržava pravilo prema kojem pravni poslovi koje zaključuje opunomoćenik kao zastupnik neposredno obvezuju opunomoćitelja kao zastupanoga, ako su zaključeni u granicama punomoći. Drugim riječima, navedena izreka označava samu pravnu prirodu neposrednog zastupstva pri kojem zastupnik sklapa pravni posao vlastitim očitovanjem volje u ime i za račun zastupanog. Antičko rimsko pravo nije poznavalo neposredno zastupstvo te odgovarajući tome, učinci pravnog posla koji bi sklopio zastupnik nisu neposredno obvezivali zastupanog. Stoga je izreka *qui mandat ipse fecisse videtur* nastala u srednjovjekovnoj pravnoj tradiciji, kao razdoblju u kojem se oblikovao koncept neposrednog zastupstva. Navedenom izrekom, čije se autorstvo pripisuje postglosatoru (komentatoru) *Bartolu da Sassoferatu (Bartolus de Saxofferato)* (†1357.), podvlače se upravo neposredni učinci ugovornog zastupstva, a pravilo sadržano u njoj preuzeto je i u suvremene pravne sustave. Tako, primjerice, hrvatski *Zakon o obveznim odnosima* (Nar. nov., br. 35/05, 41/08, 125/11 i 78/15) određuje da ugovor što ga sklopi zastupnik u ime zastupane osobe i u granicama svojih ovlasti obvezuje neposredno zastupanog i drugu ugovornu stranu, a **pod istim uvjetima i ostali pravni poslovi zastupnikovih proizvode pravni učinak neposredno prema zastupanoj osobi** (čl. 309. st. 1.-2.). Izreka *qui mandat ipse fecisse videtur* koristi se u navedenom kontekstu na latinskom jeziku i u našoj **građanskopravnoj doktrini** (v. *Vizner, Građansko pravo (u teoriji i praksi)*, Osijek, 1966., str. 372).

* prof. dr. sc. Marko Petrak, predstojnik Katedre za rimsko pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

dogadaji

Predavači i moderator: D. Percel, J. Slovinić i M. Ljubenko

Jedna ovako važna tema ujedinila je velike i vrsne znalce materije ugovornograđevinskog prava i materije samog građenja, u svom pozdravu navela je **Davorka Foretić**, glavna urednica lista Informatore. Mi pravnici govorimo već dugi niz godina o uzancama kao skupu poslovne i stručne prakse ili pravilima struke graditelja koja su bila kodificirana još davne 1977. u Skupštini Privredne komore bivše SFRJ, kao *Posebne uzance o građenju*. Naš je novi Zakon o obveznim odnosima pristup uzancama unaprijedio tako da se one ne primjenjuju samo kad su ugovorom isključene. Donošenjem novog *Zakona o gradnji* (Nar. nov., br. 153/13), i to u članku 199. otvorena je prvi put u samostalnoj Republici Hrvatskoj mogućnost izrade novih *Posebnih uzanci o građenju* primjerenih razvoju gospodarstva i graditeljstva. Prijedlog novih *Posebnih uzanci o građenju* je izrađen. Stoga smo se odlučili da članovi *Radne skupine i stručnjaci u ovoj materiji graditeljstva iznesu novine u sadržaju Prijedloga Posebnih uzanci o građenju*, koje se odnose na naručitelja i izvođača, a posebno na projektanta i nadzornog inženjera. Ti vrni stručnjaci su: gospodin **Miće Ljubenko**, odvjetnik, gospodin **Damir Percel**, dipl. ing. građevinarstva, predsjednik Udruženja hrvatskog klastera građevinske industrije, gospodin **Darko Jambrekić**, tajnik Uprave »Radnik« d.d., gospodin mr. sc. **Željko Uhlir**, građevinski vještak te gospodin dr. sc. **Srdan Simac**, sudac Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske. Na savjetovanju uz brojne sudionike raspravljena su mnoga pitanja iz područja primjene u povodu *Prijedloga novih Posebnih uzanci o građenju*.

dr. sc. Srdan Simac

Sudionici i predavači: D. Jambrekić, Ž. Uhlir